LIBRIS | We know books

OSHO

ELIBERAREA DE ILUZIE

Cartea despre ego

Traducere din limba engleză de
CARMEN ŞTEFANIA NEACŞU

LITERA
București

LIBRIS

Freedom from Illusion
The Book of Ego
Editor/Compiler: Osho International Foundation
Copyright © 1999, 2019 OSHO International Foundation, Elveția,
www.osho.com/copyrights
2023 Grup Media Litera
Toate drepturile rezervate
Traducere publicată prin înțelegere cu Harmony Books, un imprint al Random House, o divizie a Penguin Random House LLC
Materialul de față constă în răspunsurile date de Osho unui public larg, selectate din diverse conferințe ale lui Osho. Toate conferințele lui Osho au fost publicate sub formă de cărți și sunt de asemenea disponibile ca înregistrări audio originale. Înregistrările audio și arhiva completă a conferințelor sale se găsesc în biblioteca online OSHO, pe www.osho.com.

OSHO®

OSHO® este marcă înregistrată a OSHO International Foundation, www.osho.com/trademarks.

INTROSPECTIV®

Introspectiv este parte a Grupului Editorial Litera
tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19
e-mail: contact@litera.ro
www.litera.ro

Eliberarea de iluzie
Cartea despre ego
Editor/Compiler: Osho International Foundation

Copyright © 2023 Grup Media Litera
pentru versiunea în limba română
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză: Carmen Neacșu

Editor: Vidrașcu și fiii
Redactor: Delia Zahareanu
Corector: Oana Sănițariu
Copertă și prepress: Andreea Apostol

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OSHO

Eliberarea de iluzie. Cartea despre ego/
Osho; trad.: Carmen Neacșu. – București: Litera, 2023
ISBN 978-606-33-9986-2
I. Neacșu, Carmen (trad.)
294.5

Cuprins

PREFAȚĂ. Egoul – personalitatea ta falsă 7
1. Egoul 11
2. Idealurile 41
3. Succesul 70
4. Mintea 83
5. Identificarea 107
6. Puterea 119
7. Politica 139
8. Violența 151
9. Terapia 165
10. Meditația 203
11. Iubirea 217
12. Starea lipsită de ego 228
13. Iluminarea 244
14. Fii o persoană obișnuită 259
15. Libertatea 278

LIBRIS | We know books

era necunoscută. În al doilea rând, a intrat în India, dar n-a putut cuceri India; s-a întors de la hotarele ei.

Nu era prea bătrân, avea doar treizeci și trei de ani. Dar în acei treizeci și trei de ani nu făcuse decât să se lupte, nimic altceva. Se săturase până peste cap de lupte, ucideri, sânge. Voia să se întoarcă acasă și să se odihnească, dar nici măcar dorința asta nu i s-a îndeplinit. N-a reușit să ajungă acasă la el, în Atena. A murit cu o zi înainte de sosirea în Atena; orașul era la o distanță de doar douăzeci și patru de ore.

Dar experiența lui de o viață – se îmbogățise, devenise tot mai puternic și mai important, după care începuse să se simtă complet neajutorat, nici măcar capabil să-și amâne moartea cu douăzeci și patru de ore... Și îi promisese mamei sale că, după ce va fi cucerit lumea întreagă, va veni și i-o va așterne pe toată la picioare, în dar. Niciun fiu nu mai făcuse așa ceva vreodată pentru o mamă, prin urmare era ceva absolut unic lucrul ăsta pe care avea de gând să-l facă.

Dar s-a simțit neputincios, deși înconjurat de cei mai buni medici. Cu toții îi spuneau:

– Nu ai cum să supraviețuiești. Călătoria asta de douăzeci și patru de ore... Vei muri. E mai bine să te odihnești aici, poate așa mai ai o șansă. Dar nu face nicio mișcare. Nu vedem prea multe șanse nici dacă te odihnești – te scufunzi... Ești din ce în ce mai aproape, nu de casă, ci de moarte; nu de casa ta, ci de mormântul tău. Iar noi nu avem cum să te ajutăm. Putem să vindecăm boli, dar nu putem să vindecăm moartea. Asta nu e boală. Ești aproape ca un cartuș gol. În treizeci și trei de ani ți-ai consumat toată energia vitală luptând cu un popor sau altul. Ți-ai irosit viața. Nu de boală suferi, ci din cauză că ți-ai consumat toată energia vitală, și ai consumat-o în van.

Alexandru a fost un bărbat foarte inteligent. Era discipol al marelui logician și filosof Aristotel; Aristotel a fost profesorul lui particular. Alexandru a murit înainte de a ajunge în capitală. Înainte să moară, i-a spus comandantului-șef:

– Asta e ultima mea dorință, și trebuie îndeplinită.

Care era dorința lui de pe urmă? Una foarte bizară.

– Când o să-mi cărați sicriul la groapă, a zis el, trebuie să îmi lăsați amândouă mâinile să atârne afară din sicriu.

Comandantul-șef a întrebat:

– Ce fel de dorință e asta? Mâinile sunt întotdeauna ținute în sicriu. Nimeni n-a mai auzit vreodată ca un sicriu să fie cărat la groapă cu mâinile atârnând afară din el!

Alexandru i-a răspuns:

– Nu mai am prea mult suflu ca să-ți explic, dar, pe scurt, vreau ca lumea să vadă că plec cu mâinile goale. Credeam că devin tot mai mare, tot mai bogat, dar de fapt deveneam tot mai sărac. Când m-am născut, aveam pumnii strânși, ca și cum aș fi ținut ceva în ei. Acum, în clipa morții, nu pot să plec cu pumnii strânși.

Ca să ții pumnii strânși ai nevoie de viață, de energie. Niciun mort n-a putut vreodată să-și țină pumnii strânși. Cine să-i strângă? Un om mort nu mai e prezent în corp, toată energia s-a dus, iar mâinile se deschid de la sine.

– Să știe toată lumea că Alexandru cel Mare moare cu mâinile goale, un simplu cerșetor.

Dar eu nu văd ca cineva să fi învățat ceva din acele mâini goale, fiindcă după Alexandru, oamenii au continuat să facă același lucru, în feluri diferite.

LIBRIS We know books

Egoul omenesc e sursa tuturor problemelor sale, a tuturor războaielor, a conflictelor, a geloziilor, a fricii, a depresiei. Din cauză că se simt mereu ca niște ratați, pentru că se compară întruna cu ceilalți, oamenii se simt răniți – îngrozitor de răniți, fiindcă nu poți să ai totul.

Cineva e mai frumos decât tine, iar asta te doare; cineva are mai mulți bani decât tine, iar asta te doare; cineva și-a însușit mai multe cunoștințe decât tine, iar asta te doare. Sunt milioane de lucruri care te rănesc, însă tu nu-ți dai seama, nu lucrurile în sine sunt cele care te rănesc, fiindcă pe mine nu mă rănesc lucrurile astea. Ești rănit din cauza egoului tău.

Egoul tremură întruna de frică, știind cât se poate de bine că el e doar un artefact, o construcție artificială creată de societate ca să te mențină în cursă – mereu alergând după umbre.

Egoul și toate jocurile lui... Căsătoria e jocul lui, banii sunt jocul lui, puterea e jocul lui. Toate jocurile sunt jocuri ale egoului. Până acum, societatea a continuat să joace jocuri; niște jocuri olimpice care se joacă neîntrerupt, în toată lumea. Fiecare om caută să ajungă în vârf, și toți ceilalți îl trag de picioare în jos, fiindcă pe piscul Everestului nu e loc pentru toată lumea.

E o competiție acerbă. Și devine atât de importantă pentru tine, încât uiți complet că egoul acesta a fost plantat în tine de societate, de profesori. De la grădiniță la universitate, ce fac ei? Îți consolidează egoul. Pe măsură ce dobândești tot mai multe diplome, începi să te simți tot mai important.

Egoul e cea mai mare minciună – pe care ai acceptat-o drept adevăr. Dar toți cei cu interese ascunse sunt în favoarea egoului, pentru că, dacă toată lumea ar deveni conștientă de absența egoului, aceste jocuri olimpice care se desfășoară în toată lumea ar înceta pur și simplu. Nimeni nu va mai vrea atunci să urce Everestul, fiecare se va bucura de locul în care se află. Toți vor trăi în bucurie.

Egoul te ține în așteptare: mâine, când vei avea succes, te vei bucura. Astăzi însă trebuie să suferi, trebuie să te sacrifici. Dacă vrei să ai succes mâine, azi trebuie să te sacrifici. Trebuie să meriți succesul, iar pentru asta faci tot felul de exerciții de gimnastică. Și nu trebuie decât să suferi un timp scurt, după care te vei bucura. Însă acel mâine nu vine niciodată. El n-a venit niciodată.

Mâine nu e altceva decât acea zi care nu vine niciodată. E o amânare a vieții. E o strategie frumoasă de a te menține în suferință.

Egoul nu se poate bucura în prezent. El nu poate exista în prezent; există doar în viitor, în trecut – or acestea nu au nicio realitate. Trecutul nu mai există, viitorul nu a venit încă; amândouă sunt inexistente. Egoul poate exista numai într-un timp inexistent, fiindcă el însuși e inexistent.

În momentul prezent și pur nu vei găsi niciun ego în tine – ci doar o bucurie tăcută, un neant tăcut și pur.

Ideea de centru separat e rădăcina egoului

Ideea de centru separat e rădăcina egoului. Când un copil se naște, el vine pe lume fără un centru al lui, propriu.

LIBRIS We know books

Timp de nouă luni în pântecul mamei, el funcționează prin intermediul centrului mamei sale: nu e separat. Apoi se naște. Și atunci devine util să se gândească la sine ca având un centru separat; altminteri, viața va deveni foarte dificilă, aproape imposibilă.

Ca să supraviețuiască și ca să lupte pentru supraviețuire în vâltoarea vieții, fiecare om are nevoie de o anumită noțiune cu privire la sine însuși. Și nimeni nu are nicio idee în privința asta. De fapt, nimeni nu poate avea vreodată nicio idee, fiindcă în adâncul tău ești un mister. Nu poți avea nicio idee în privința asta. În adâncul tău cel mai adânc nu ești un individ, ci ești universal.

Din acest motiv, dacă îl întrebi pe Buddha „Cine ești tu?", el tace, nu-ți răspunde. Nu poate răspunde, fiindcă acum el nu mai e separat. E întregul. Dar în viața de zi cu zi, până și Buddha trebuie să folosească cuvântul „eu". Dacă îi e sete, trebuie să spună: „Îmi e sete. Ananda, adu-mi puțină apă, îmi e sete". Așadar continuă să facă referire la el ca fiind un „eu", fiindcă acest cuvânt e foarte semnificativ. Chiar dacă descrie o ficțiune, tot e un cuvânt foarte semnificativ. De altfel, multe ficțiuni sunt semnificative.

De exemplu, ai un nume. Numele e o ficțiune. Ai venit pe lume fără nume, nu ai adus cu tine un nume, acesta ți-a fost dat ulterior. Apoi, prin repetare constantă, începi să te identifici cu el. Dar el reprezintă o ficțiune.

Însă când spun că e o ficțiune nu vreau să spun că nu e necesar. E o ficțiune necesară, e util; altminteri cum ai să te adresezi oamenilor? Dacă vrei să scrii o scrisoare cuiva, cui ai să i te adresezi?

Un copil i-a scris odată o scrisoare lui Dumnezeu. Mama lui era bolnavă, tatăl lui murise, nu aveau niciun ban, așa că i-a cerut cincizeci de rupii lui Dumnezeu.

Când scrisoarea a ajuns la oficiul poștal, angajații au fost încurcați – ce să facă cu ea? Unde să o trimită? Îi era pur și simplu adresată lui Dumnezeu. Așa că au deschis-o. Le-a părut rău de micul băiat și au hotărât să strângă niște bani și să i-i trimită. Au adunat ceva bani – el ceruse cincizeci de rupii, dar ei n-au putut strânge decât patruzeci.

A sosit următoarea scrisoare, din nou adresată lui Dumnezeu, iar băiatul scrisese: „Dragă Doamne, data viitoare când îmi trimiți bani, te rog să mi-i trimiți direct mie, nu prin poștă. Cei de la poștă mi-au luat comision – zece rupii!"

Ar fi dificil dacă nimeni nu ar avea nume. Chiar dacă în realitate nimeni nu are niciun nume, e totuși o ficțiune frumoasă, utilă. E nevoie de un nume cu care ceilalți să te strige. E nevoie de „eu" pentru ca tu să faci referire la tine însuți, dar acesta e doar o ficțiune. Dacă pătrunzi adânc în tine, vei vedea că numele a dispărut, ideea de „eu" a dispărut; a mai rămas doar ființa, existența pură.

Iar ființa aceea nu e separată, ea nu e a ta sau a mea; ființa aceea e ființa tuturor. Pietrele, râurile, munții, arborii, toate acestea sunt incluse. Ea include totul și nu exclude nimic. Întregul trecut, întregul viitor, acest imens univers, totul e inclus în el. Cu cât pătrunzi mai adânc în tine însuți, cu atât mai mult vezi că persoana nu există, că individul nu există. Atunci ceea ce există e o pură universalitate. La circumferință avem nume, egouri, identități.

LIBRIS We know books

Când facem saltul de la circumferință către centru, toate acele identități dispar.

Egoul e doar o ficțiune utilă. Folosește-l, dar nu te lăsa amăgit de el.

Funcționăm întotdeauna prin intermediul egoului sau există și momente în care ne eliberăm de el?

Pentru că egoul e o ficțiune, există și momente în care te eliberezi de el. Pentru că e o ficțiune, el poate persista doar dacă îl întreții tu. O ficțiune are foarte mare nevoie să fie întreținută. Adevărul nu are nevoie să fie întreținut; asta e frumusețea adevărului. Dar o ficțiune? Trebuie să vii mereu cu lucrări de întreținere: spoială, proptele ici și colo, fiindcă mereu e în pericol să se prăbușească. Când tocmai ai reușit să îi oferi susținere într-o parte, cealaltă parte începe să se prăbușească.

Și asta fac oamenii toată viața, se străduiesc să facă în așa fel încât această ficțiune să pară că e adevărul. Se străduiesc să aibă mai mulți bani, ca să poată avea un ego mai mare, un ego mai solid decât al unui sărac. Egoul săracului e subțire; el nu-și poate permite un ego mai gros. Dacă devii prim-ministrul sau președintele unei țări, egoul tău se va umfla din cale-afară. Atunci nu mai ești cu picioarele pe pământ.

De-a lungul întregii noastre vieți, dorința de a acumula bani, putere, prestigiu, cutare și cutare lucru nu e altceva decât o căutare de noi proptele care să ne ajute să continuăm ficțiunea egoului. Și în tot acest timp știm că moartea

vine. Orice ai face, moartea va veni să distrugă totul. Și cu toate astea continui să speri – poate că toți ceilalți vor muri, dar nu și tu.

Și într-un fel e adevărat. Mereu i-ai văzut pe alții murind, pe tine nu te-ai văzut niciodată murind, așa că pare adevărat, pare logic. Mor unii, mor alții, dar tu nu mori niciodată. Tu ești mereu acolo, compătimindu-i, ești mereu acolo, conducându-i pe ultimul drum, dar după aceea te întorci acasă.

Nu te lăsa amăgit, fiindcă toți acei oameni au crezut la fel ca tine. Și nimeni nu e o excepție. Moartea vine și distruge toată ficțiunea numelui tău, a faimei tale. Moartea vine și pur și simplu șterge tot; nici măcar urmele pașilor nu mai rămân. Tot ce facem noi în viață e să scriem pe apă – nici măcar pe nisip, ci pe apă. Nici nu apuci să termini de scris, că a și dispărut. Nu reușești nici măcar să citești ce ai scris; până să apuci tu să citești, scrisul a dispărut deja.

Dar noi ne străduim întruna să clădim castele în aer. Din cauză că totul e doar o ficțiune, e nevoie de un permanent efort din partea noastră pentru a întreține ficțiunea – zi și noapte. Și nimeni nu poate să fie atât de atent în permanență, douăzeci și patru de ore încontinuu. Așa că uneori, în ciuda eforturilor tale, sunt momente când întrezărești realitatea – atunci când egoul nu mai funcționează ca o barieră.

În absența ecranului egoului, există momente – în ciuda eforturilor tale, reține. Fiecare om are astfel de momente, din când în când.

De exemplu, în fiecare noapte când cazi adânc în somn, când somnul e atât de profund, încât nici măcar nu mai

LIBRIS We know books

visezi, egoul nu mai e prezent; toate ficțiunile dispar. Somnul adânc, lipsit de vise, e ca o mică moarte.

În somnul fără vise egoul dispare complet, fiindcă atunci când nu mai există gândire, când nu mai există visare, cum mai poți continua să alimentezi o ficțiune? Dar somnul fără vise e de scurtă durată: în opt ore de somn sănătos, acesta nu reprezintă mai mult de două ore. Dar acele două ore sunt revitalizante. Dacă ai două ore de somn adânc, fără vise, dimineața ești nou, proaspăt, viu. Viața e din nou încântătoare, iar ziua care începe pare un adevărat dar. Totul pare nou fiindcă tu ești nou. Și totul pare frumos fiindcă ești profund odihnit.

Ce s-a întâmplat în aceste două ore în care ai dormit adânc – ceea ce Patanjali și Yoga numesc *sushupti*, somnul fără vise? Egoul a dispărut. Iar dispariția egoului te-a revitalizat. Prin dispariția egoului, chiar dacă într-o stare de profundă inconștiență, ai simțit ceva din Dumnezeu. Patanjali spune că nu e mare diferență între *sushupti*, somnul fără vise, și *samadhi*, starea supremă de *buddha* – nu e mare diferență, deși o diferență există. Diferența e la nivel de conștiență. În somnul fără vise ești inconștient, în *samadhi* ești conștient, dar starea e aceeași. Te contopești cu Dumnezeu, te contopești cu centrul universal. Dispari de la circumferință și pătrunzi în centru. Și acel simplu contact cu centrul te revitalizează.

Din cauză că egoul e o ficțiune, el dispare câteodată. Cel mai mult se întâmplă asta în somnul fără vise. Așa că prețuiește somnul, nu-l sacrifica pentru niciun motiv.

A doua sursă importantă a stării lipsite de ego o reprezintă sexul, dragostea. Dar asta a fost distrusă de

preoți; au condamnat-o, așa că acum nu mai e cine știe ce experiență. O condamnare atât de mare și atât de îndelungată a condiționat mintea oamenilor. Chiar în timp ce fac dragoste, ei știu în adâncul lor că fac ceva greșit. Undeva persistă un sentiment de vinovăție. Iar lucrul ăsta e valabil chiar și în cazul tinerilor moderni din generația tânără.

La suprafață poate că te-ai revoltat împotriva societății, la suprafață poate că nu mai ești un conformist. Dar condiționarea a pătruns foarte adânc; să te revolți la suprafață nu e suficient. Poți să-ți lași părul lung, dar asta nu-ți va fi de prea mare ajutor. Poți să devii hippy și să refuzi să te mai speli, dar asta nu te va ajuta prea mult. Poți să ieși în afara societății în toate modurile imaginabile, dar asta nu te va ajuta cu adevărat, deoarece condiționările au pătruns prea adânc, iar toate acestea sunt măsuri superficiale.

Timp de mii de ani ni s-a spus că sexul e cel mai mare păcat. Ideea asta ne-a pătruns în sânge, în oase, în măduvă. Așa că chiar dacă știi la nivel conștient că nu e nimic rău în sex, inconștientul te obligă să rămâi puțin distant, temător, cu un sentiment de vinovăție, și nu poți să pătrunzi total în el.

Dacă poți pătrunde total în actul amoros, egoul dispare, fiindcă pe culmile cele mai înalte, în momentele de vârf ale actului amoros, ești energie pură. Mintea nu poate funcționa. Este o asemenea explozie de energie încât mintea nu mai știe ce să facă acum. Ea e perfect capabilă să funcționeze în situații normale, dar când se întâmplă ceva complet nou și vital, ea se oprește. Iar sexul este lucrul vital prin excelență.

LIBRIS We know books

Dacă poți pătrunde adânc în sex, egoul dispare. Asta e frumusețea sexului, faptul că e o altă sursă a stării dumnezeiești – la fel ca somnul profund, dar mult mai prețioasă decât el, fiindcă în somnul profund ești inconștient. Când faci dragoste ești conștient – conștient, dar în același timp mintea lipsește.

Așa a devenit posibilă măreața știință a tantrei. Patanjali și Yoga au lucrat pornind de la starea de somn profund: au ales calea aceea, a transformării somnului profund într-o stare conștientă pentru a afla cine ești, pentru a afla că tu ești în centru. Tantra a ales actul amoros în chip de fereastră către Dumnezeu.

Calea yoga e una foarte lungă, fiindcă pentru a transforma somnul inconștient într-o stare de conștiență e nevoie de un proces foarte anevoios; poate fi nevoie de mai multe vieți. Însă tantra a ales o cale mult mai scurtă, cea mai scurtă, și mult mai plăcută totodată! Actul amoros poate deschide fereastra! Tot ce trebuie să faci este să smulgi din tine condiționările pe care le-au sădit în tine preoții. Preoții au sădit acele condiționări ca să poată deveni ei mijlocitori și agenți între tine și Dumnezeu, ca să taie contactul tău direct cu Dumnezeu. Odată contactul tăiat, firește că ai nevoie de altcineva care să te pună în legătură cu Dumnezeu, iar preotul devine astfel puternic. Preoții au fost puternici de-a lungul secolelor.

Oricine te poate pune în legătură cu puterea, cu adevărata putere, devine puternic. Dumnezeu e adevărata putere, sursa oricărei puteri. Preoții au rămas foarte puternici de-a lungul secolelor – mai puternici decât regii. Acum omul de știință a luat locul preotului, fiindcă el știe

cum să descuie porțile puterii ascunse în natură. Preotul a știut cum să te pună în legătură cu Dumnezeu, iar omul de știință știe cum să te pună în legătură cu natura. Dar preotul a trebuit ca mai întâi să taie legătura ta directă cu Dumnezeu. El ți-a otrăvit sursele interioare de legătură cu Dumnezeu. A devenit foarte puternic, dar întreaga umanitate a ajuns lipsită de pasiune sexuală, de dragoste, și împovărată de vinovăție.

Trebuie să renunți complet la vinovăția aceea. Când faci dragoste, gândește-te la rugăciune, meditație, Dumnezeu. Când faci dragoste, aprinde bețișoare parfumate, cântă, dansează. Dormitorul tău ar trebui să fie un templu, un loc sacru. Iar actul amoros n-ar trebui să fie grăbit. Pătrunde adânc în el; savurează-l cât mai pe îndelete și mai grațios cu putință. Și vei fi surprins. Deodată ai în mâinile tale cheia.

Existența nu te-a trimis în lume fără chei. Dar acele chei trebuie folosite, trebuie să le introduci în lacăt și să le întorci.

Dragostea e un alt fenomen, unul dintre cele mai puternice, în care egoul dispare și ești conștient, pe deplin conștient, pulsând, vibrând. Nu mai ești un individ, te pierzi în energia întregului.

Apoi, încetul cu încetul, fă din starea asta un mod de viață. Ce se întâmplă pe culmile iubirii trebuie să devină disciplina ta – nu doar o experiență, ci o disciplină. Și atunci, indiferent ce faci și oriunde te duci, dimineața devreme, când răsare soarele, ai același sentiment, aceeași contopire cu existența. Stând întins la pământ, sub cerul plin de stele, ai din nou aceeași contopire. Stând întins la pământ, te simți contopit cu pământul.

LIBRIS We know books

Încetul cu încetul, extazul amoros ar trebui să îți arate cum să fii îndrăgostit de existența însăși. Și atunci egoul ți se va revela ca o ficțiune, și va fi folosit ca o ficțiune. Iar dacă îl folosești ca pe o ficțiune, atunci nu mai e niciun pericol.

Mai există câteva alte momente în care egoul dispare de la sine. În momente de primejdie mare: conduci mașina și brusc vezi că e pe cale să se întâmple un accident. Ai pierdut controlul mașinii și nu pare să mai existe nicio posibilitate de a te salva. O să intri cu mașina într-un copac sau în camionul care vine din față, sau o să cazi cu ea în râu, fără nicio îndoială. În acele momente, brusc egoul va dispărea.

De aceea există o atracție atât de mare față de situațiile periculoase. Oamenii urcă pe Everest. E o meditație profundă, indiferent dacă ei înțeleg sau nu asta. Urcatul pe munte are o mare importanță. Să urci pe munte e un lucru primejdios – cu cât e mai primejdios, cu atât e mai frumos. Vei avea străfulgerări ale stării lipsite de ego. Ori de câte ori pericolul e foarte aproape, mintea se oprește. Mintea poate gândi numai atunci când nu ești în pericol, ea nu are nimic de spus în pericol. Pericolul te face spontan, iar în spontaneitatea aceea, brusc știi că nu ești egoul.

Sau – în cazul altui tip de oameni, fiindcă oamenii sunt de mai multe tipuri – dacă ai simț estetic dezvoltat, atunci frumusețea va deschide ușile. Simpla vedere a unei femei frumoase sau a unui bărbat frumos trecând pe lângă tine, o frumusețe de o clipă, face ca egoul să dispară brusc. Ești copleșit.

Sau când vezi un lotus pe lac, sau asfințitul, sau o pasăre în zbor – orice declanșează sensibilitatea ta lăuntrică, orice te posedă în clipa aceea atât de profund, încât uiți de tine, încât ești și totuși nu ești, încât te abandonezi – și atunci egoul dispare. El e o ficțiune; trebuie să-l întreții. Dacă uiți de el o secundă, dispare.

Și e bine că există unele momente în care dispare, iar tu întrezărești atunci realitatea. Datorită acestor străfulgerări de o clipă, religia a rămas în viață. Nu datorită preoților – ei au făcut totul pentru a o ucide. Nu datorită așa-zișilor oameni religioși, a celor care se duc la biserică și la moschee și la templu. Aceștia nu sunt deloc religioși, sunt niște prefăcuți.

Dacă religia nu a murit e datorită acestor câteva momente care apar, mai mult sau mai puțin, în viața fiecărui om. Fii mai atent la ele, impregnează-te mai mult cu spiritul lor, permite-le să existe mai des, creează spații pentru ca acele momente să apară mai des. Acesta este adevăratul mod în care se caută dumnezeirea. A nu fi în ego înseamnă a fi în dumnezeire.

Personalități multiple în interiorul tău

În tine există trei „tu": primul „tu" e personalitatea. Cuvântul „personalitate" vine de la o rădăcină greacă, *persona*. În piesele de teatru grecești se foloseau măști, iar vocea venea de la mască. *Sona* înseamnă „voce", „sunet", iar *per* înseamnă „prin mască". Nu știi care e fața adevărată, cine e adevăratul actor. Există o mască, iar prin ea străbate o voce. Vocea